

Araştırma Makalesi | Research Article

ISSN (çevrimiçi): 2459-0185

Makale Geliş | Received: 21.11.2024

Makale Kabul | Accepted: 22.05.2025

Atıf | Cite as: Salihcan Kocaoğlu, “Venedikli Başamiral Pietro Mocenigo’nun Osmanlı-Akkoyunlu Rekabetindeki Rolü”, *Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 10(1), Haziran 2025, s. 66-80.DOI: <https://doi.org/10.56252/turktarars.1589162>

VENEDİKLİ BAŞAMİRAL PİETRO MOCENİGO’NUN OSMANLI- AKKOYUNLU REKABETİNDEKİ ROLÜ

Salihcan KOCAOĞLU*

Öz

Fatih Sultan Mehmet’in Adalar Denizi’nde hakimiyet kurma hedefi doğrultusunda Eğriboz’u fethetmesi, bölgede egemenlik alanı daralan Venedik Cumhuriyeti’nin Anadolu’da Osmanlı’ya karşı müttefik olarak gördüğü Akkoyunlular ve Karaman Beyliği ile olan dostane münasebetlerini artırmasına sebebiyet verdi. Eğriboz’un kaybedilmesi Venedik donanmasında önemli bir değişimin gerçekleşmesine yol açtı. Başamiral Niccolo de Canale’nin görevi sonlandırılarak Pietro Mocenigo yeni başamiral olarak atandı. Mocenigo görevi devraldıktan sonra donanmayı düzenleyip güçlendirdi. Emri altındaki kuvvetleri yeterli seviyede geliştirdiğini düşünen Başamiral Mocenigo Adalar Denizi’nde ve Batı Anadolu sahillerinde Osmanlı aleyhinde faaliyetler gerçekleştirdi. Bu saldırılar neticesinde önemli kazanımlar elde eden Venedik donanması İzmir’e kadar ilerlemeyi başararak burada büyük bir yangının çıkmasını sağladı. Akabinde Anadolu’daki müttefiklerine askerî teknoloji ve mühimmat götürmek amacıyla Akdeniz sahillerine yöneldi. Burada müttefiklerine çeşitli yardımlarda bulunan Pietro Mocenigo bölgedeki çeşitli Osmanlı kalelerini ele geçirerek Karaman beylerine teslim etti. Lakin asıl görevi olan askerî teknoloji ve mühimmatların tesliminde başarısız oldu ve kendisine vaat edilen bu teknoloji ve mühimmattan mahrum kalan Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan, 1473 yılında gerçekleşen Otlukbeli Muharebe’sinde Fatih Sultan Mehmet’e mağlup oldu. Müttefiklerinin bu mağlubiyetinin ardından Venedik Cumhuriyeti, verilen görevi yerine getiremeyen Pietro Mocenigo’yu azlederek yerine başka birini başamiral olarak atadı.

Anahtar Kelimeler: Akkoyunlu, Venedik, Osmanlı, Pietro Mocenigo, Eğriboz

ROLE OF VENETIAN CAPTAIN OF THE SEA PIETRO MOCENIGO IN OTTOMAN-AQ-QOYUNLU RIVALRY

Abstract

Mehmet the Conqueror’s conquest of Eviboz in line with his goal of establishing sovereignty in the Sea of Islands caused the Republic of Venice, whose sphere of sovereignty in the region had shrunk, to increase its friendly relations with the Akkoyunlu and Karaman Principality, which it considered as allies against the Ottomans in Anatolia. The loss of Eğriboz led to an important change in the Venetian navy. Vice-Admiral Niccolo de Canale was dismissed and Pietro Mocenigo was appointed as the new vice-admiral. After taking over, Mocenigo organised and strengthened the fleet. Thinking that he had sufficiently developed the forces under his command, Rear Admiral Mocenigo carried out activities against the Ottomans in the Sea of Islands and on the western Anatolian coast. As a result of these attacks, the Venetian fleet, which made significant gains, managed to advance as far as Izmir and caused

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, salihcankocaoglu5@gmail.com, Orcid: 0009-0002-0106-5503.

a great fire there. Afterwards, it headed to the Mediterranean coast to bring military technology and ammunition to its allies in Anatolia. Pietro Mocenigo, who provided various aids to his allies here, captured various Ottoman fortresses in the region and handed them over to the Karaman beys. However, he failed in his main task of delivering military technology and ammunition, and the Akkoyunlu ruler Uzun Hasan, deprived of the promised technology and ammunition, was defeated by Mehmet the Conqueror at the Battle of Otlukbeli in 1473. Following the defeat of their allies, the Republic of Venice dismissed Pietro Mocenigo, who had failed to fulfil his assigned duties, and appointed another admiral in his place.

Keywords: Aq-Qoyunlu, Venince, Ottoman, Pietro Mocenigo, Negroponte

Giriş

Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethetmesi Avrupalılar arasında büyük bir korkuya sebep olmuştur. İstanbul'un alınmasının ardından Fatih Sultan Mehmed, Cenevizlilere Galata'da ve Karadeniz'de ticaret yapmalarına izin vermiş ancak Venediklilere aynı hakkı tanımamıştır. Bu durum Cenevizlilerin Kefe, Tana ve Kırım'da bulunan pek çok yerde ticaret faaliyetlerini genişletmesini sağlarken Venediklilere büyük bir darbe vurmuştur. Ayrıca 1463 yılından sonra Venedik Cumhuriyeti'nin Osmanlı Devleti ile Adalar Denizi'nde karşı karşıya gelip sürekli bir çatışma halinde olması, Venedik'i Karadeniz'de ve Adalar Denizi'nde sahip olduğu önemli ticari faaliyetlerini müdafaa etmek için yeni dostluk arayışları içine sürüklemiştir. Venedik Senatosu ilk olarak Avrupa'da müttefik arayışına girmiştir. Lakin Avrupa'nın içinde bulunduğu siyasi durum büyük bir birliğin oluşmasına mâni olmuştur. Bunun üzerine Venedik gözünü doğuya çevirmiş ve Osmanlı İmparatorluğu'nun rakibi olan Karaman Beyliği ve Akkoyunlu Devleti ile ittifak yapmaya çalışmıştır. Bu amaçla 2 Aralık 1463 tarihinde Venedik Senatosu'nun aldığı kararla Andrea Cornaro ve Lazaro Quirini, Karaman Beyi İbrahim ile Akkoyunlu Uzun Hasan'a Venedik'in teklifini iletmesi için gönderilmiştir. Rodos üzerinden Karaman'a ulaşan Andrea Cornaro, İbrahim Bey ile 1463 yılının aralık ayında bir ittifak antlaşması imzalamıştır İbrahim Bey'in antlaşmanın imzalanmasından bir süre sonra ölmesi ve oğullarının kendi aralarında mücadeleye girişmesi üzerine Karaman Beyliği ile Venedik arasında gerçekleştirilen bu antlaşma hükmünü yitirmiştir¹.

Venedik yaşanan gelişmeler üzerine Uzun Hasan ile ilişkilerine daha fazla yoğunlaşmış ve Lazaro Quirini de Akkoyunlu hükümdarının yanına gönderilmiştir. Venedik elçisi burada Uzun Hasan'a Osmanlılara karşı ittifak teklifini sunmuş ve ayrıca Venedik donanmasının Türklere karşı harekete geçebileceğinin bilgisini vermiştir. Uzun Hasan Venedik'in bu yaklaşımına olumlu yanıt vermiş ve Kâtip Mehmed adlı elçisini dönemin Venedik Doçu Cristoforo Moro'ya yazdığı bir mektup ile göndermiştir. Elçi Halep-Rodos güzergâhı üzerinden 13 Mayıs 1464'te Venedik'e ulaşmış, Uzun Hasan'ın Osmanlılara karşı savaşmaya hazır olduğunu, Venedik Cumhuriyeti'nin bilgisi olmadan barış yapmayacağını aktararak ittifak teklifini kabul ettiğini iletmiştir². Venedik Senatosu, aynı yılın 26 Eylül'ünde gerçekleştirdiği toplantıda Akkoyunlu Devleti ile yapılacak ittifakı oylamış ve seksen dört olumlu oyun çıkması üzerine iş birliğini onaylamıştır. Böylece Uzun Hasan'a ithafen yazılan 26 Eylül 1464 tarihli mektupla ittifakın resmiyet kazandığını açıklamıştır. Anlaşma gereğince Anadolu'da ele geçirilen yerler Uzun Hasan'ın hâkimiyetine girecekti. Osmanlıların bertaraf edilmesinden sonra Mora, Midilli, Eğriboz, Argos adaları ve Osmanlılardan alınan Anadolu'daki sahil kesimleri ise limanların stratejik önemi sebebiyle Venedik'e bırakılacaktı. Bahsi geçen şartlar altında Venedik Cumhuriyeti, Akkoyunlu Devleti ve Karaman Beyliği arasında ittifak

¹ La Perdita di Negroponte, *Archivio Veneto*, Venedik 1886, C. XXXII, s. 267-268; Şerafettin Turan, "Fâtiḥ Mehmed-Uzun Hasan Mücadelesi ve Venedik", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. III, S. X-XI, 1966, s. 71-74; Guglielmo Berchet, *La Repubblica di Venezia e La Persia*, Torino 1865, s. 102-104; Johann Wilhelm Zinkeisen, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, çev. Nilüfer Epçeli, C. II, İstanbul 2019, s. 212-213.

² Turan, s. 74-76.

oluşturulmuştur fakat Osmanlı İmparatorluğu'nun 1469 yılında gerçekleştirdiği Eğriboz'un fethine kadar ittifak resmiyet kazanmamıştır³.

1. Eğriboz'un Osmanlı İmparatorluğu Tarafından Fethi ve Pietro Mocenigo

Venedik Cumhuriyeti ile Osmanlı İmparatorluğu arasında gerçekleşen çarpışmalar yıllar ilerledikçe alevlenmiş ve askerî harekâtların büyümesiyle sonuçlanmıştır. Venedik Senatosu, 1468 yılında Eğriboz balyosu olan Niccolo de Canale'yi başamiral seçmiştir. Göreve gelmesinin ardından Niccolo de Canale harekete geçip, Selanik'ten başlayarak Osmanlı topraklarına saldırılar düzenlemiştir. Osmanlı hâkimiyetinde olan Selanik, Limni Adası, Gökçeada'ya baskınlar düzenlemiş ve refah seviyesi yüksek olan Enez'i ele geçirmiştir. Venedik Başamirali Canale, Eski Foça'ya saldırı gerçekleştirmiş ve fazla zayıat verilmesine rağmen başarılı olmuştur. Venedik'in başamirali gerçekleştirdiği bu faaliyetler ile Fatih Sultan Mehmed'in tepkisini üzerine çekmiş ve Osmanlı Devleti'ni harekete geçmeye zorlamıştır⁴.

Fatih Sultan Mehmed, Venediklilerin faaliyetleri karşısında onlarla mücadele edebilmek için mürettebatının çoğunluğunun Rumlardan ve Yahudilerden oluştuğu donanmasını genişletmiştir. Gerekli hazırlıkların gerçekleştirilmesinin ardından 1469 yılının ilkbaharında Osmanlı donanması Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Limni Adası'na demir attı. Buradan Kochino şehrine doğru hareket eden Osmanlı donanması şehri talan edip esirler almıştır. Daha sonrasında Osmanlı donanması Venedik hâkimiyetindeki Stira ve Vasilikon şehirlerine akınlar düzenlemiştir. Gerçekleşen muharebelerde Venedik'e üstünlük kuran Osmanlı İmparatorluğu düşmanlarına asıl darbeyi 1470 yılında vuracaktır⁵.

Fatih Sultan Mehmed, gerçekleştirilen bu faaliyetlerin ardından kış ve ilkbahar aylarını donanmayı yeni saldırılar için hazırlayarak geçirmiştir. 1470 yılının haziran ayına gelindiğinde Osmanlı güçleri Eğriboz'a doğru hareket etmeye başlamıştır. Harekete geçen Osmanlı deniz gücü yirmi bin asker taşıma kapasitesine sahip üç yüz gemiden oluşuyordu. Bunların yüz sekizi büyük kadirgalar, kalanı da nakil ve küçük savaş gemilerinden oluşuyordu. Donanmanın başında ise Mahmud Paşa bulunuyordu. Fatih Sultan Mehmed'in Yunanistan anakarasından getirdiği askerlerle birlikte Osmanlı ordusunun mevcudunun yüz yirmi bin ile iki yüz bin arasında olduğu tahmin ediliyordu. Bu gücün karşısında Venedik Başamirali Canale birkaç Osmanlı nakil gemisini ele geçirip sonrasında donanmasını Yunanistan anakarasının en ucunda bulunan Mandili'de demirlemiştir⁶.

İki yüzyıldan uzun bir süredir Venedik hâkimiyetinde olan Eğriboz Adası'nın merkezi çok iyi tahkim edilmişti ve özellikle deniz bölgesinden gelecek saldırılara karşı güçlü bir savunmaya sahipti. Osmanlı ordusunun saldırısına karşı Eğriboz Balyosu Paolo Erizzo başkomutanlığı üstlenmiş ve askeri kanadın başına da Luigi Calbo getirilmiştir. Bu sırada Fatih Sultan Mehmed anakaradan Eğriboz'a doğru gemileri bir sıra halinde konumlandırarak köprü haline getirmiş ve böylece gerekli erzak ile takviyelerin taşınmasını sağlamıştır. Böylece son hazırlıkların tamamlanmasıyla Osmanlı güçleri 25 Haziran 1470'te saldırıya başlamıştır⁷. Osmanlı ordusunun bu girişimi Venedik savunması tarafından geri püskürtülmüştür. 30 Haziran'da bir kez daha kale surlarını aşmayı deneyen Osmanlı güçleri istedikleri sonucu alamamıştır. 5 ve 8 Temmuz günleri gerçekleştirilen diğer iki taarruzdan arzu edilen sonuçlar alınamamıştır. Venedikliler her ne kadar düşmanlarını geri püskürtmeyi başarmış olsalar da güçler tükenmeye başlamış ve bu durum mutlak sonun yaklaştığının habercisi olmuştur. Eğriboz'u savunmakla yükümlü olanlar Venedik Başamirali Niccolo de Canale'den destek

³ Turan, s. 79-80; Berchet, s. 4- 5; Kazım Paydaş, *Uzun Hasan ve Otlukbeli Savaşı*, İstanbul 2022, s. 177; Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ*, çev. Ruşen Sezer, İstanbul 2007, s. 33.

⁴ Zinkeisen, s. 226- 227.

⁵ Zinkeisen, s. 228.

⁶ La Perdita di Negroponte, s. 289; Zinkeisen, s. 229.

⁷ Zinkeisen, s. 230.

beklemiş lakin başamiral harekete geçmeyi tercih etmemiştir. Umutlarını yitirmeye başlayan savunmacılara karşı Osmanlıların nihai saldırısı 11 Temmuz'da başlamıştır. 12 Temmuz sabahında Osmanlı güçleri şehir surlarının içine girmiş ancak halk sokaklara barikatlar kurarak savunmaya devam etmiştir. Öğle saatlerine doğru ise tüm savunma düşerek Eğriboz Adası ve en büyük şehri Halkida (Chalcis) artık Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir. Eğriboz'un fethini inceleyen Giacomo Rizzardo Türklerin toplamda yetmiş yedi bin, savunmacıların ise sadece atlı bin askerini kaybettiğini not etmiştir. Venedik için oldukça stratejik bir bölgeyi fethetmesinin ardından Fatih Sultan Mehmed adanın muhafazasını İskender Bey'e bırakmış ve İstanbul'a dönmüştür⁸.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Eğriboz'u fethettiği haberi 30 Temmuz'da Venedik'e ulaşmıştır. Gelen havadisler Venedik'te büyük bir üzüntü ve kaygıya neden olmuştur. Alınan mağlubiyetten Niccolo de Canale sorumlu tutulmuş ve başamiral görevinden azledilmiştir. 19 Ağustos'ta Venedik Senatosu, Canale'nin yerine oybirliğiyle Pietro Mocenigo'yu başmiral seçmiştir. Pietro Mocenigo gençlik yıllarında ticaretle uğraşmış ve Venedik Cumhuriyeti'nde küçük görevler almıştır. 1443 yılında Venedik'in Adriyatik Denizi'nde bulunan filosunun amirali seçilmiş ve burada görev yapmıştır. Aylık maaşı yüz duka olarak belirlenen Pietro Mocenigo'ya yeni görevine atandığı bilgisi 30 Ağustos 1470'te yazılan bir mektupla bildirilmiştir. Mektupta başamiralin donanmayı reformlarla güçlendirmesi ve itaatlerine uymayıp çeşitli suçlar işleyenleri cezalandırması emri verilmiştir. Bahsi geçen yeni amiralin göreve başlamasıyla birlikte Venedik, Akdeniz sularında Türklere karşı saldırılar gerçekleştirmeye başlayacakken diğer taraftan da Akkoyunlu Uzun Hasan'a elçiler göndererek dostluklarını hatırlatıp Osmanlı İmparatorluğu'na karşı harekete geçirmesi için çalışmalarına başlamıştır. Bu süreçte Uzun Hasan'a gönderilen ilk Venedik elçisi Caterino Zeno olmuştur. Zeno'nun Akkoyunlu sarayında gerçekleştirdiği girişimler Venedikliler için olumlu sonuçlar yaratmayı başarmıştır. Onun diplomatik faaliyetlerin neticesinde Uzun Hasan, Fatih Sultan Mehmed'in topraklarına akınlar düzenlemiş ve Otlukbeli Savaşı'yla sonuçlanacak süreci başlatmıştır. Bu sırada Pietro Mocenigo önderliğinde Venedik donanması Akdeniz'de faaliyetlerini arttırmıştır. Eğriboz'un Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethi sonucunda harekete geçen bir diğer Avrupa gücü ise Papalık olmuştur. Papa 1470'te İtalyan güçlerini Roma'ya davet ederek Türklere karşı ortak bir savunma girişiminin gerçekleştirilmesi için vaaz vermiştir. Bu vaazlar kısmen etkili olmuş ve ilerleyen süreç içerisinde Pietro Mocenigo'nun özellikle Napoli ve Papalık devletinden yardım görmesini sağlamıştır⁹.

2. Pietro Mocenigo'nun 1470-1473 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

Pietro Mocenigo'nun 19 Ağustos'ta göreve getirilmesinin ardından kendisine verilen ilk görev Niccolo Canale'nin yakalanması oldu. Görevi almasından sonra birkaç gün içinde Venedik donanmasıyla birlikte hızlı bir şekilde harekete geçen başamiral Adalar Denizi'ne ilerledi. Bu sırada gelişmelerden haberi olmayan Niccolo Canale ise Eğriboz'u Osmanlı İmparatorluğu'ndan geri alabilmek için başarısız bir girişimde bulundu¹⁰. Canale son başarısızlığın ardından Eğriboz'u Yunanistan anakarasından ayıran bölgede başamiral ile

⁸ Coriolano Cippico, *The Deeds of Commander Pietro Mocenigo*, çev. Kiril Pekov, New York 2014, s. 3; Giacomo Rizzardo, *La Presa di Negroponte Dai Turchi Ai Veneziani*, Venedik 1864, s. 38, 51-52; Paolo Morosini, *Historia di Venetia*, Venedik 1637, s. 562; Samuele Romanin, *Storia Documentata di Venezia*, Venedik 1855, s. 341; Zinkeisen, s. 231-232.

⁹ Cippico, s. 3-4 ; La Perdita di Negroponte, s. 290, 293-299; Caterino Zeno ve diğerleri, *Navigazioni e Viaggi*, Der. Giovanni Battista, Dijital Baskı 2015, C. IV, s. 141; Domenico Malipiero, *Annali Veneti Dall'anno 1457 Al 1500*, Ed. Pietro Vieusseux, Floransa 1843, s. 62; Enrico Cornet, *Le Guerre dei Veneti Nell' Asia 1470- 1474*, Vienna, 1856, s. 2-3; Zeynep İnan Aliyazıcıoğlu, "Papalık Hizmetinde Kardinal Bessarion'un Türklere Karşı Haçlı Seferi Çağrısı", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXXIII, S. II, 2018, s.418; Rizzardo, s. 52; Zinkeisen, s. 233; Malipiero, s. 62.

¹⁰ Cippico, s. 5; Malipiero, s. 64; Zinkeisen, s. 285.

karşılaştı. Mocenigo'nun gemisini gören Niccolo Canale'nin gemisinden inip bir kadirga ile sefelinin gemisine çıktı ve burada Mocenigo tarafından meclisin verdiği karar uyarınca tutuklanıp Venedik'e gönderildi. Canale, Venedik yönetimi tarafından alınan karar sonrasında Portogruaro'ya sürgüne gönderildi. Başamiral bahsi geçen olayların ardından bölgedeki Venedik adalarında yaşayan halkı umutlandırmak ve moral vermek amacıyla emri altında olan 40 kadirgayla bir süre bölgede dolaşp Mora'da bulunan Modon Liman'ına ilerleyerek kış aylarını burada geçirmek için demir attı. Mocenigo beklemeye geçtiği bu dönemde Adalar Denizi'nde bulunan Nakşa Dukalığı'na ve çevresinde bulunan adalara, Venedik vatandaşlarına cesaret vermek için adamlar gönderdi¹¹.

Başamiral Mocenigo'nun Adalar Denizi'ne varmasıyla birlikte Venedik tarafından yoğun bir diplomasi trafiği başlatılmıştı. Bu diplomasi hamlelerine Akkoyunlu elçilerinin de katkıları oldu. Osmanlılara karşı Haçlı Seferi düşüncesini canlandırmayı düşünen Venediklilerin imdadına Napoli Kralı Ferdinand ve Papa IV. Sixtus koştu. Venedik yönetimi Eğriboz'un Osmanlı İmparatorluğu tarafından ele geçirilmesinin hemen ardından Napoli kralına yazdığı bir mektupla gelişmelerden haberdar edildi. Bunun yanı sıra mektupta Hristiyanlık davası için birlik olunduğu takdirde karşılaştıkları zorlu durumun üstesinden gelebilecekleri belirtilmişti. Bu dönemden başlayarak devam eden gelişmeler sonuç vermiş ve Napoli Krallığı ile Papalık, Venedik donanmasına yardım etmeyi kabul ederek ilerleyen dönemde kadirgalar göndermişlerdi¹².

Venedik Senatosu Avrupa'da kutsal ittifak için diplomatik faaliyetler yürüttüğü sırada Francesco Capello ve Niccolo Coco adlı iki elçiyi İstanbul'a gönderdi. Elçiler Osmanlı İmparatorluğu ile Venedik Cumhuriyet'i arasında bir barış antlaşması gerçekleştirmek için görevlendirilmiştir. Taraflar arasındaki münasebetler 1471 yılının ortalarına dek sürmüştür. Osmanlı Devleti, Venedik'ten Limni (Stalimene) ile çevresindeki adaları ve yıllık yüz bin duka haraç istemiş ve Venedik'in cevabı olumsuz olunca taraflar arasındaki görüşmeler sonlanmıştır. Bunun neticesinde bahsi geçen iki elçi Venedik'e geri çağırılmıştır. Francesco Capello, geri dönmeden İstanbul'da ölmüş Niccolo Coco ise önce Limni Adası'na gitmiş oradan da Venedik'e ulaşmayı başarmıştır. Yaz aylarında gerçekleşen bu görüşmeler süresince Başamiral Mocenigo Osmanlı İmparatorluğu'na karşı herhangi bir saldırı gerçekleştirerek barış görüşmelerini sekteye uğratmaktan çekinmiştir. Venedik, Osmanlı İmparatorluğu ile barış görüşmelerini gerçekleştirdiği sırada Başamiral Mocenigo'nun yanında *proveditore*¹³ olarak denizcilikte oldukça yetenekli olan Messer Marino Malipiero ile Messer Alvise Bembo görevlendirildi. Bahsi geçen iki proveditore, atanmalarının ardından 1471 yılının bahar aylarında yola çıkıp başamiralin donanmasına katıldılar. Bu sırada Napoli Kralı Ferdinand, Rechaine adlı komutanının emri altında on kadirgayı Venedik'e yardımcı olması için gönderdi. Lakin yukarıda ifade ettiğimiz sebeplerden dolayı Venedik donanması 1471 yılında herhangi bir faaliyette bulunmamıştır. Barış görüşmelerinin başarısız olmasının ardından Venedik bir sonraki sene deniz üzerinden gerçekleştirilecek saldırılar için yardım toplamak amacıyla Papa IV. Sixtus'a ve Napoli Kralı Ferdinand'a yeniden elçiler göndererek harekât için daha fazla asker toplamalarını istemiştir. Kış aylarına doğru gelindiğinde Napoli Kralı Ferdinand tarafından gönderilen on kadirga geri çağırılmış fakat Napoli hükümdarı bir sonraki sene birlikte gerçekleştirecekleri harekâttan dolayı heyecanlı olduğunu başamirale aktarmıştır.

¹¹ 7 Ekim 1470'te Niccolo Canale'ye yazılan mektuba göre kendisinin Friuli'de tutsak edileceği ve eğer yasakları çiğnerse altı ay hapse atılacağı bildirilmiştir. Cippico, s. 4-7; Malipiero, s. 65; Morosini, s. 563; La Perdita di Negroponte, s. 304; Romanin, s. 345- 347; Zinkeisen, s. 285- 286; Rizzardo, s. 40.

¹² Cornet, s. 1, 2; Zinkeisen, s. 286-287.

¹³ Venedik Cumhuriyeti'nde belirli devlet işlerindeki yöneticilere verilen unvandır.

Mocenigo aynı zamanda Rodos şövalyelerine, Kıbrıs kralına elçiler göndererek bir sonraki baharda gerçekleştirecekleri akınlar için yardım talepli mektuplar göndermiştir¹⁴.

Venedik donanması kış ayları henüz bitmeden önce yerel halk tarafından Passing Adası¹⁵ olarak bilenen yere akın düzenlemişti. Cenevizlilere ait olan bu ada önemli bir ticaret bölgesiydi ve depolarında değerli ticari metaller bulunmaktaydı. Gece yarısı karaya çıkan Venedik güçleri şehri müdafaa edenleri mağlubiyete uğratarak yerleşkenin olduğu alana girdiler. Saldırıdan bihaber olan halk durumu fark ettiğinde korkuyla adadaki dağlık bölgelere doğru kaçmıştır. İnsanların kaçması sonucu boş kalan yerleşkeyi yağmalayan Venedikliler ipekten yapılmış kıyafetleri, Anadolu yöresine has yünleri, renkli halıları ve değerli gördükleri pek çok ürünü yanlarına alıp kalanı ateşe verdiler. Bu şekilde adamlarının moralini yükselten Başamiral Mocenigo, donanmasına takviyeler yaptı. Gerçekleşen akının ardından Venedik donanması kışı geçirmek için Modon'daki limana çekildi¹⁶. Mocenigo, kışlık karargâhında bulunduğu sırada donanmasını güçlendirme faaliyetlerinde bulundu. Bu sırada Venedik yönetimi başamiralin yanına Stefano Malipiero ve Vettor Soranzo'yu *proveditore* olarak atadı¹⁷. Modon'da bulunduğu sırada Limni önlerinde 40 Osmanlı gemisinin ulaştığı haberinin yayılması üzerine Başamiral Mocenigo donanmasıyla birlikte Limni önlerine doğru geldi ancak Osmanlı gemilerinin burada olmadığı anlaşıldı. Bunun üzerine bölgedeki Paleocastro ve Cocino adındaki terk edilmiş sahil kalelerini kontrol altına alıp Modon'a döndü. Burada, Karya¹⁸ üzerine gerçekleştirilecek büyük taarruzun hazırlıklarına başladı¹⁹.

Başamiral Mocenigo'nun Modon'da hazırlıklarını tamamlarken Stefano Malipiero ve Vettor Soranzo'yla gerçekleştirdiği görüşmelerde her kadırgaya denizcilerin dışında on süvari eklenmesi kararı alındı. Bu süvariler *stratiotoi*²⁰ adı verilen Arnavut askerleriydi²¹. Askerler Mora Yarımadası'nda Venedik gemilerine yerleştirildiler. Askeri gücünü arttıran başamiral buradan Midilli Adası'na doğru harekete geçti. Venedik donanması buradan Anadolu kıyılarına ilerleyerek Bergama yöresine ulaştı. Venedik güçleri gece yarısı Bergama sahillerine çıkarma yaptıktan sonra Castro'ya saldırı gerçekleştirdi. Cippico, burada saldırıya geçen Venedik askerlerini hapisneden yeni çıkmış insanlara benzeterek çeşitli köylerin zapt edildiğini, pek çok tutsak, çiftlik hayvanı ve ev eşyasının ele geçirildiğini aktarmıştır. Venedikliler gerçekleştirdikleri yağmadan sonra gemilere dönerken farklı noktalardan ortaya çıkan Türk süvarileri saldırıya geçti ve taraflar arasında gerçekleşen çarpışmayı Venedikliler kazanarak elde ettikleri ganimeti gemilerine taşıdılar. Başamiral Mocenigo kendisine getirilen her düşman kellesi için askerlerine bir altın vermeyi vaat etmiş ve bu vaadi de donanmada bir gelenek haline getirmiştir²².

¹⁴ Cippico, s. 7-10; Marino Sanudo, *Le Vite dei Dogi*, Ed. Angela Caracciolo Aricò, Venedik 2004, s. 147; Malipiero, s. 65, 67, 72; Zinkeisen, s. 286; Morosini, s. 566.

¹⁵ Kiril Petkov, notlarında günümüzde Çeşme sınırların için kalan bu adanın Kios Adası'nın tam karşısında olduğunu belirtmiştir. Cippico, s. 11.

¹⁶ Cippico, s. 11.

¹⁷ Cippico, s. 13.

¹⁸ Anadolu'nun güneybatısını oluşturan bölge.

¹⁹ Cippico, s. 12; Zinkeisen, s. 288- 289.

²⁰ Stratiotoi isminin kökeni İtalyancada yol anlamına gelen "*strada*" kelimesidir. İsmi bahsi geçen birliklere verilmesindeki en önemli etkenin ise askerlerin sürekli olarak yolda olmalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Batı Yunanistan'da bulunan ve Epirli olan bu askerlerin kökeni Arnavut'tur ve Osmanlı İmparatorluğu'na tâbi iken sonradan bağımsız hareket etmeye başlamışlardır. Gözü doymaz, güçlü savaşçılar olan stratiotoi'lerin savaş sırasında silah olarak kalkan, mızrak ve kılıç kullanırken giysi olarak çok azının zırha sahip olduğu çoğunluğunun ise pamuktan kıyafetler giydiği not edilmiştir. Cippico, s. 13; Giosafat Barbaro, *Doğu'ya Yolculuk*, çev. Ayzer Güler, İstanbul 2022, s. 59; William Miller, *Latins in Levant*, New York 1908, s. 482

²¹ Cippico, s. 13.

²² Cippico, s. 14-15.

Castro'ya gerçekleştirilen saldırıdan sonra Venedik donanması gece boyunca Karya'ya oldukça yakın bulunan Knidos²³ şehrine ilerledi. O dönemlerde şehir terk edilmişti ancak sahip olduğu iki liman ve cephanelik donanma için epey öneme sahipti²⁴. Sabah saatleriyle birlikte Başamiral Mocenigo, donanmasını Barbanicola adlı limana yönlendirdi. Karaya çıkan denizciler ve süvariler tüm bölgeye yayılarak cinsiyet ve yaş fark etmeksizin insanları tutsak aldılar. İnsanlar dışında koyun, halı ve keçe elde eden Venedikliler bahsini ettiğimiz metalar dışında ganimet bulamamışlardı. Ele geçirilenlerin gemilere yüklenmesinin ardından donanma Delos'a yelken açtı. Burada da yağma gerçekleştiren donanma erzaklarının azalmasından dolayı Mora'ya geri çekildi. Gerekli işler yapıldıktan sonra Modon'a yelken açan Başamiral Mocenigo'ya Venedik Senatosu tarafından gönderilen 20 Nisan 1472 tarihli mektupta Kral Ferdinand'ın toplamda yirmi kadirgayı doğuya gönderdiği ve yanlarında Rodos şövalyeleri, Kıbrıs Krallığı ile Papalık güçlerinin de olacağı belirtilmiştir. Mektupların ulaşmasının ardından Venedik donanması civardaki adalara baskınlar yapmaya devam etti. Donanma, Karya bölgesindeyken Papalık elçileri ve Napoli Kraliyet Donanması'nın komutanı, Başamiral Mocenigo'nun yanına gelmişti. Papalık heyeti, amirale Hristiyanlığı Avrupalı hükümdarların hiçbirinin onun ve Venediklilerin müdafaa ettiği kadar savunmadıklarını söylemiştir. Taraflar arasındaki görüşmenin ardından Sisam Adası'nda bir araya gelme kararı alındı²⁵. Bu sırada Napoli ve Papalık tarafından gönderilen kadirgalar çoktan Venedik donanmasına katılmak için yola çıkmıştı. Müttefik gemileri ile Başamiral Mocenigo'nun donanması anlaşıldığı üzere Sisam Adası'nda bir araya geldi ve donanmadaki gemi sayısı seksen beşe çıkarıldı. Bunların kırk sekizi Venedik'e aitken on sekizi Papalık'a, on yedisi Napoli Krallığı'na, on iki tanesi Dalmaçya bölgesindeki şehirlere ve iki tanesi de Rodos şövalyelerine aittir. Başamiral, Napoli kralı tarafından gönderilen her bir kadirgaya altı *stratiotoi* yerleştirerek takviye etmiştir²⁶.

Müttefik kuvvetlerin terk edilmiş Sisam Adası'nda bir araya gelmesinin ardından toplanan harp divanında Karaman Beyliği'nin sahillerinde bulunan ve Osmanlı egemenliğine geçmiş olan Antalya'ya saldırı kararı alındı. Oldukça önemli bir ticaret şehri olan Antalya'nın beklenmedik bir saldırı gerçekleştirildiğinde ağır kuşatma toplarına ihtiyaç olmadan düşeceği öngörüldü. Sisam Adası'ndan yola çıkan birleşik donanma ilk olarak Finike yöresinde bulunan adaların çevresine ilerleyip ve ağustos ayında Antalya sahillerine ulaştı. Başamiralin emriyle Vettore Soranzo'nun başında olduğu on kadirga şehrin liman bölgesine saldırıya geçti. Bu saldırıda liman zincirini kırmayı başaran Sorenzo'nun komutasındaki birlikler karaya çıktı. Diğer bir komutan Malipiero'ya ise kalan askerlerle birlikte karadan şehre saldırması için emir verildi. Şehrin liman kısmından saldıran Soranzo'nun emrindeki askerler muhafızları yenip surların dışında kalan mahalleleri yakmayı başarak karabiber, tarçın, karanfil, tütsü, halı ve diğer önemli ticaret metalarının bulunduğu depoları soydu. Kara tarafından saldıran birlikler ise yüksek surları aşamamış ve aynı başarıyı gösterememiştir. Venedik kuvvetlerinin sürekli olarak gerçekleştirdiği taarruzlar burada bastırılmıştır. Dış surlar bir süreliğine Venedikliler tarafından ele geçirildiyse de kesin sonuç alınamamış ve Venedik kuvvetleri kuşatmayı kaldırarak geri çekilmek zorunda kalmıştır. Çarpışmalarda bin Venedikli asker yaralanmış ve elli asker ölmüştür. Başamiral şehrin büyük bir kuşatmaya alınması için Mora'dan araç gereçlerin getirilmesinin gerekliliğini düşünmüş fakat bunun gerçekleşmesi için zamana ihtiyaç duyulacağından ve kış aylarının yaklaşmasından dolayı Antalya önlerinden ayrılma kararı almıştır²⁷.

²³ Bu şehrin konumu günümüzde Muğla'nın Datça bölgesinde kalmaktadır.

²⁴ Cippico, şehrin bahsi geçen dönemdeki özellikleriyle ilgili detaylı bilgi vermektedir.

²⁵ Cippico, s. 16-18, 21, 22; Cornet, s. 33-34.

²⁶ Şerafettin Turan, üç Rodos kadirgasının Venedik donanmasına katıldığını ileri sürmüştür. Malipiero, s. 73-74; Turan, s. 98; Zinkeisen, s. 288-289.

²⁷ Cippico, s. 23-27; Malipiero, s. 74-75; Turan, s. 98; Zinkeisen, s.290.

Antalya'daki başarısız girişimden sonra tekrar toplanan harp divanı Rodos'a ilerleme kararı verdi. Burada Uzun Hasan'ın elçisiyle görüşen Başamiral Mocenigo, Venedik'in Akkoyunlulara gönderdiği elçi Caterino Zeno'nun mektubunu teslim aldı. Mektupta yazana göre Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan, Zeno'nun yoğun çabaları üzerine Osmanlı İmparatorluğu'yla savaşa hazırlanıyordu. Metinde Uzun Hasan'ın Mayıs ayında Karaman sahillerine gelerek Venedik donanmasıyla buluşup kendisine vaat edilen büyük bombardıman toplarını temin etmeyi planladığını aktarılmıştır. Ayrıca Uzun Hasan'ın Osmanlı egemenliği altında olan Tokat'ı ele geçirdiği ve bahsi geçen mevkiin bölgedeki en iyi tahkim edilmiş yerlerden birisi olduğu belirtildikten sonra Akkoyunlu ordusu hakkında bilgiler verilmiştir. Uzun Hasan'ın gönderdiği elçiyle görüşükten sonra Başamiral Mocenigo donanmasıyla birlikte Bodrum'un ucunda kalan İstanköy Adası'na ilerledi. İstanköy Adası'ndan sonra Nakşa Adası'na giden donama ihtiyaçlarını karşıladı. Başamiral bu sırada İzmir şehrinin oldukça zengin olduğunu ve iyi bir tahkimatının bulunmadığını öğrenince kış aylarının gelmesinden evvel buraya saldırmak istedi. Harp divanında bu konu görüşüldükten sonra karar alındı ve harekete geçildi²⁸.

Venedik donanması ilk olarak İpsara'ya geçip oradan 13 Eylül'de İzmir Körfezi'ne girdi. Venedik güçleri İzmir'e ani bir baskın düzenleyip şehri yağmalamaya başlamışlardı. Durumun vahameti karşısında halkın bazıları panik içinde kaçışırken bazıları ise silahlarını alarak mücadeleye girişmiştir. Bu sırada kırsalda bulunan subaşıya şehrin saldırı altında olduğu bilgisi ulaştırılmıştır. Olayların görgü tanığı Cippico'nun aktardığına göre; ismi Balaban olan subaşı, piyade ve süvarilerden oluşan dört yüz elli kişilik birliğiyle Venedik askerlerini İzmir'den defetmek için harekete geçmiştir. Taraflar arasında gerçekleşen çarpışmanın sonucunda şehirde büyük bir yangının başlamasıyla birlikte şehir ciddi hasar almıştır. Cippico, pek çok antik mezarın, evlerin ve şehrin epeyce görkemli yapısının birkaç saat içinde küle döndüğünü not etmiştir. Çatışmanın ardından oradan ayrılan Başamiral Mocenigo, zafer işareti olarak iki yüz on beş Türk askerinin kesilmiş başını yanına aldı. Venedikli askerler yağma sırasında kadın takıları, Şam modasına uygun altın ve gümüşle süslü bakırdan yapılmış vazoları ve değerli ev eşyalarını yağmaladı²⁹.

İzmir'e gerçekleştirilen saldırıdan sonra Venedik donanması Karaburun'da ve Urla dolaylarındaki yerleşkelere akınlar düzenlendi. Bölgede değerli ganimetlerin bulunamamasından dolayı pek çok deve ve koyun gasp edildi. Gerçekleştirilen son akının ardından donanma Mora'nın Anabolu mevkiinde bulunan limana çekildi. Başamiral buradaki karargâhın tahkimini tamamlamak üzere çalışmalara başladı. Yağma faaliyetlerinin son bulmasıyla birlikte Papalık ve Napoli donanması İtalya'ya dönmüştür. Venedik donanması tarafından 1472 yılının devamında kaynaklara göre herhangi bir saldırı gerçekleştirilmemiş, donanma ise daha sonra Modon'daki limana gitmiştir. Venedik Senatosu tarafından 27 Ekim 1472 tarihinde yazılıp Başamiral Mocenigo'ya gönderilen mektupta İzmir'e gerçekleştirilen saldırı neticesinde Türk topraklarında insanların öldürülmesinden ve verilen zarardan dolayı mutluluk duyulduğu belirtilerek amirale övgüler dizilmiştir³⁰.

Belirtmeliyiz ki henüz 1472 yılı bitmeden evvel Venedik Senatosu bir sonraki yıl gerçekleştirilecek faaliyetler için planlamalar üzerine çalışmaya ve gerekli görülen hazırlıklara başladı. 22 Eylül'de başamirale yazılan mektupta müteakip yıl bombardıman toplarının Uzun Hasan'a gönderileceği bildirilerek mühim düzenlemeleri gerçekleştirilmesi emri verildi. 25 Eylül 1472 yılında gönderilen başka bir yazıda Pietro Mocenigo'ya dört yıldır Osmanlı egemenliği altında bulunan Karaman Beyliği topraklarının bir sonraki sene Uzun Hasan'ın

²⁸ Cippico, s. 28-30; Malipiero, s. 76.

²⁹ Cippico, s. 29-33; Malipiero, s. 78; Abate Laugier, *Istoria della Repubblica di Venezia*, çev. Carlo Palese ve Gasparo Stroti, C. VII, Venedik, 1778, s. 225-226; Turan, s. 98; Zinkeisen, s. 290.

³⁰ Cippico, s. 33-34; Cornet, s. 53; Zinkeisen, s. 290, 291.

yapacağı saldırı ile geri alınacağı bildirilmiştir. Bu girişime başamiralin emri altındaki kuvvetlerle müttefik güçlere destek olması, kendisine gönderilen bombardıman toplarını ve diğer değerli ürünleri müttefiklere ulaştırması için emir verilmiştir. 5 Ekim 1472 tarihli bir diğer mektupta ise Uzun Hasan'ın Hacı Mehmed adlı elçisini Venedik'e göndererek yaşanan gelişmeler hakkında bilgi verdiği belirtilmiş ve devamında ise Uzun Hasan'ın Karaman bölgesini ele geçirmek için ordu topladığı Venedik'ten de yardım istediği aktarılmıştır. Mektuptaki bir başka önemli husus ise para konusu olmuştur. Başamiralin ihtiyacı olan paranın kendisine güvenli bir güzergâh üzerinden yollandığı iletilmiştir. 27 Ekim 1472 tarihli mektupta değinilen husus yine Karaman'a yapılacak saldırı ve Uzun Hasan'ın bölgeye geldiği takdirde kendisine ulaştırılacak yardımlar olmuştur. Mektupta yazılanlara göre eğer Uzun Hasan, Karaman sahillerine gelmeyi başarır ise Venedik'in kargo gemilerinin bölgeye intikal ederek bombardıman toplarının ve ustalarının Akkoyunlu hükümdarına ulaştırılması emredilmiştir. Planın uygulanması için amirale tüm yetkiler verilmiştir. Yazının devamında top ustalarıyla bombardıman toplarının Modon'da olduğu ve sekiz yüz adet silah ile barutun Girit'e yollandığı aktarılmıştır. Mektuplardan da anlaşıldığı üzere Karaman topraklarının Osmanlı İmparatorluğu'ndan geri alınması Venedik için oldukça önemli bir husustur. Karaman Beyliği ile Venedik arasında yapılan anlaşma uyarınca, bölge Osmanlılardan geri alınca limanlar Venedik'te kalacaktı. Limanların Venedik hâkimiyetinde olması ise elde edilecek ticari gelirleri arttıracak gibi Akdeniz'de Venedik hegemonyasının yükselmesine katkı sağlayacaktı. Bunların yanı sıra Uzun Hasan'a gönderilecek ağır bombardıman toplarının teslim edilmesi için Karaman topraklarında bulunan limanlar oldukça mühim rol oynayacaktı. Bu limanların ele geçirilmesi Akkoyunlu hükümdarına mühimmatların ve silahların daha kolay ulaştırılmasını sağlayacaktı ki bu durum ilerideki muhtemel Osmanlı- Akkoyunlu savaşında müttefikleri için oldukça büyük bir avantaj olacaktı. Bu durumlar göz önüne alındığında Venedik Senatosu'nun Pietro Mocenigo'ya Karaman üzerine yapılacak saldırı hakkında sık sık hazırlıklar yapması yönünde mektuplar iletmesi, bölgenin ve Uzun Hasan'a gönderilecek yardımların Venedik yönetiminin planları adına ne kadar hayati olduğunu göstermektedir³¹.

Yeni yılın gelmesiyle birlikte Venedik planlarını uygulamaya koymak için harekete geçti. 11 Ocak 1473'te yazılıp Pietro Mocenigo'ya Venedik Senatosu tarafından gönderilen mektupta Uzun Hasan'a ulaştırılacak yardımlar için zamanın geldiği belirtilmiştir. Gönderilecekler içerisinde altı büyük top, bahsi geçen ağır topları kullanabilmesi için istihdam edilecek altı top ustası, orta ölçekli on top, sayıları elliye bulan küçük top, üç yüz demir çubuk³², üç bin çapa, dört bin kova ve ağır silahların kullanımı için ihtiyaç duyulan diğer ekipmanların olduğu bildirilmiştir. Mezkûr yardımların dışında dört bin duka değerinde işlenmiş gümüş ile altın ve gümüşten üretilmiş dört bin dukaya tekabül eden kıyafetlerin yollanacağı eklenmiştir. Mektubun devamında tüm bahsi geçen hediyelerin tamamlanması için zamanın gerekli olduğu ve hazırlıkların bir an önce yapılacağı Başamiral Mocenigo'ya aktarılmıştır³³. Eserinde bu konuya değinen Domenico Malipiero detaylı ancak yukarıda zikredilenlere kıyasla küçük farklılıklar içeren bilgiler vermiştir. Aktardığına göre dört bin duka ederinde işlenmiş gümüş eşyalar, dört bin duka değerinde çeşitli renklerdeki altın işlemeli kıyafetler, dört bin dukalık değere sahip ipekten üretilmiş elbiseler ile on bin duka değerindeki yünden yapılmış çeşitli renkteki elbiseler gönderilmek için belirlenmiştir. Bahsi geçen tüm hediyelerin ederi yirmi iki bin dukaya tekabül etmektedir. Gönderilecek silahların dört yüz *lira*³⁴ değerinde altı büyük top,

³¹ Cornet, s. 43, 45, 49, 53; Berchet, s. 4.

³² Malipiero eserinde bahsi geçen bu çubukların bronzdan ve demirden yapıldığını ifade edip toplamda iki yüz adet gönderildiğini öne sürmüştür. Malipiero, s. 82.

³³ Cornet, s. 65, 66.

³⁴ İlk olarak Karolenj döneminde yürürlüğe giren ve orta çağda İtalya'da kullanılan para birimidir. Venedik Dogesi Nicoló Tron tarafından 15. yüzyılın ikinci yarısında Venedik'te ilk defa *lira Tron* adıyla basılmıştır. İlk basıldığı dönemde iki yüz kırk Venedik dinarına tekabül etmiştir. Pietro Mocenigo'nun doge olmasının ardından *Mocenigo*

beş yüz lira değere sahip on orta büyüklükte top, iki yüz tane bronzdan ve demirden üretilmiş çubuk, on bin barutlu silah, üç bin kürek, iki bin çapa, bin silahşor, iki taş işçisi ve iki mühendis olarak belirlendiği aktarılmıştır. Malipiero bahsi geçen yardımların ve hediyelerin öncelikle Kıbrıs'a gideceğini oradan da Anadolu'ya gönderilerek Akkoyunlu hükümdarına teslim edileceğini kaleme almıştır³⁵.

Venedik'in yardımları hazırlayıp gönderdiği süreç içerisinde talih Pietro Mocenigo'dan yana olmuş ve ona beklenmedik bir hediye gönderilmiştir. Eğriboz'un Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethi sırasında tutsak olarak alınan Antonio adındaki Sicilyalı bir genç Gelibolu'daki esaretinden kurtulduktan sonra başamiralin yanına vardı. Gelibolu limanının geceleri de muhafızlarla korunduğunu söyleyen Antonio, Mocenigo'dan yalnızca beş adam ve balıkçı barkası isteyerek yanına aldığı toz sülfür, beyaz ispiro ve diğer ateşleyici maddelerle Gelibolu tersanesine doğru 20 Şubat gecesi harekete geçti. Karanlıkta elma satan bir tüccar gibi ilerleyen genç Sicilyalı ve yanındaki adamlar, boğazın iki tarafında bulunan büyük kalelerin yanından geçerek tersaneye ulaşmışlardır. Tersanenin kilitlerini açıp yanlarında bulunan elmaların altında sakladıkları yakıcı maddelerle on beş farklı depoda demir çubuklara barut döktükten sonra ateşe vererek yangın çıkardılar. Hızlı bir şekilde büyüyen yangın Osmanlı askerleri tarafından fark edilene kadar geri döndürülemez bir büyüklüğe ulaşarak tersaneyi imha etti. Yapılan hesaba göre yangın dolayısıyla oluşan zarar yüz bin duka tutarında oldu. Tersaneyi yakan Antonio saldırının ardından kaçmaya çalıştığı sırada barakasının yanması dolayısıyla yanındaki adamlarıyla birlikte yüzerek karaya çıkmıştır. Ertesi sabah şehirde bulunan subaşı yangını çıkartanı bulana büyük bir ödül vereceğini duyurmuştur³⁶. Bunun üzerine başlayan aramalarda Antonio yanındaki beş adamla birlikte ormanda Osmanlı askerleri tarafından yakalandı ve İstanbul'a padişahın huzuruna çıkarıldıktan sonra idam edildi³⁷.

Tüm bu olaylar gerçekleşirken Başamiral Mocenigo, Naupolin şehrini tahkim etmek ve gemilerini güçlendirmekle meşgulken Uzun Hasan'ın elçisi taşıdığı bir mektupla amiralin yanına ulaştı. Hacı Muhammed adındaki bu elçi, Caterino Zeno'nun mektupta yazdıklarını aktarmış ve ardından Mocenigo tarafından bir kadırgayla Venedik'e gönderilmiştir. Akkoyunlu hükümdarı tarafından gönderilen elçiden sonra Venedik Cumhuriyeti müttefiklerine yardım etmek için daha önce bahsettiğimiz hediyeleri ulaştırabilmek adına hazırlıkları hızlandırmıştır. Silahlarla ilgilenmesi için yüz genç adam seçilmiş ve komutanları olarak Imolalı Tommaso atanmıştır. Ayrıca Caterino Zeno'nun yerine Farsça bilen Giosafat Barbaro Akkoyunlu devletine elçi olarak gönderilmek üzere belirlendi. Yeni elçinin atanmasıyla ilgili Mocenigo'ya Venedik Senatosu tarafından bilgi veren bir mektup yazılmıştır. Mektupta Giosafat Barbaro'nun ilk olarak Kıbrıs'a gideceği ve oradan Uzun Hasan'ın topraklarına geçeceği aktarılmıştır. Ayrıca eş zamanlı olarak başka bir elçinin daha seçildiği ve onun Kefe üzerinden Anadolu'ya geçeceği belirtilmiştir³⁸. Venedik yönetimi elçinin yanında götürmesi için gümüş ve altınla süslenmiş, ipekten yapılmış ve Türk motifleri içeren sofra takımı hazırlatmıştır³⁹. Uzun Hasan'a gönderilecek savaş mühimmatları ile diğer hediyelerin hazırlanmasının ardından Venedik elçisi Giosafat Barbaro'nun dışında Napoli Krallığı'nın ve Papalık elçilerinin bulunduğu toplamda dört kadırga 18 Şubat 1473'te yola çıkıp 29 Mart'ta Kıbrıs'a ulaşmıştır. O dönemde Anadolu'nun güney kısmının Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliğinde olmasından dolayı

---

adıyla ünlenmiştir. Alfredo Taracchini, *Addio, Cara Lira*, Bologna 1999, s. 41; William Carew Hazlitt, *The Venetian Republic its Rise, its Growth, and its Falls a.d. 409- 1797*, C. II, Londra 1966, s. 752.

³⁵ Malipiero, s. 82; Turan, s. 105.

³⁶ Cippico, s. 35-37; Malipiero, s. 85, 86; Zinkeisen, s. 291-292.

³⁷ Cippico'nun eserini İngilizceye tercüme eden ve notlandıran Kiril Petkov, Antonio'nun yakalandıktan sonra başına gelenlerle ilgili verdiği bilgilerin antik dönem Roma dönemine ait Gaius Mucius Scaevola'nın hikayesinden esinlenerek yazdığını belirtmiştir. Cippico, s. 37. Malipiero, s. 140.

³⁸ Bahsi geçen diğer elçi Ambrogio Contarini olmalıdır. Cornet, s. 67.

³⁹ Cippico, s. 38; Turan, s. 95.

Giosafat Barbaro ve hazırlanan hediyeler hızlı bir şekilde Uzun Hasan'a ulaştırılamamış ve dost hükümdarın Suriye veya Kilikya bölgesine gelmesi beklenmeye başlanmıştır⁴⁰.

Anadolu'nun güney sahillerinde yukarıda bahsettiğimiz gelişmeler yaşanırken Fatih Sultan Mehmed kış aylarında akıncı kuvvetlerini Sivas'a göndermiş ve baharın gelmesiyle ordusunu toplayarak Uzun Hasan'a karşı sefere çıkmıştı⁴¹. Fatih Sultan Mehmed'in sefere çıktığından haberdar olan Venedik yönetimi Pietro Mocenigo'ya kendisine verilen görev dâhilinde gönderilen hediyelerin ve silahların Uzun Hasan'a hâlâ ulaştırılmaması nedeniyle 3 Nisan 1473'te bir mektup yazmıştır. Daha önceki mektuplarda Pietro Mocenigo'nun o zamana kadar gerçekleştirdikleri methedilirken gönderilen son mektupta üslup oldukça farklıdır. Venedik Senatosu, başamirale mücadele etmesi gereken düşmanın özellikle Osmanlı hanedanı olduğunu hatırlatmıştır. Uzun Hasan'ın nerede ve ne zaman yardım istediği fark etmeksizin müttefik hükümdara yardım etmesi gerektiği vurgulanmış ve Anadolu sahillerine indiğinde hediyelerle silahları ulaştırabilmesi için her zaman hazır olması emredilmiştir. 5 Nisan tarihli gönderilen bir diğer mektupta ise Uzun Hasan'ın Osmanlı egemenliğinde bulunan topraklara ilerleyerek Pietro Mocenigo'yu ve yardımlarını bekleyeceği belirtilmiştir. Eğer Akkoyunlu hükümdarı bölgedeki kaleleri ele geçirmek isterse onu her halükârda desteklemesi için hazırlıklı olması emredilmiştir. 10 Mayıs tarihli başka bir mektupta ise Uzun Hasan'ın Suriye'ye gittiği ve eğer oradayken başamiralden gönderilen yardımların kendisine verilmesini isterse hızlı bir şekilde harekete geçmesi emir buyrulmuştur. Venedik ile Pietro Mocenigo arasında gerçekleşen mektuplaşmalar sırasında Uzun Hasan, Osmanlı imparatorunun sefere çıktığını duyunca Akdeniz sahillerine inme fırsatı bulamamış ve bundan dolayı Venedik tarafından gönderilen yardımlara ulaşamamıştır⁴².

Venedik Senatosu'ndan gönderilen mektupların Pietro Mocenigo'ya ulaşmasının ardından Rodos'a ve oradan da Kıbrıs'a giden Venedik donanmasına altı kadirge daha katıldı. Bunlardan ikisi Rodos'ta diğer dördü ise Kıbrıs'ta dâhil olmuştur. Kıbrıs'ta donanmaya katılan gemiler yukarıda bahsettiğimiz elçilik heyetlerini ve hediyeleri taşıyan gemilerdir. Kıbrıs'ta Pietro Mocenigo ile buluşan Giosafat Barbaro, bu sırada Pexarolu Nicolo'yu Karaman'a yollayarak bölgedeki gelişmeleri öğrenmek istedi. Burada Karamanlı Kâsım Bey'i Silifke'yi kuşatırken gören Nicolo durumu daha sonra Kıbrıs'ta bulunan üstlerine bildirdi. Giosafat Barbaro havadisleri işitince Karaman beyinin yanına gitmiş ve durumu yerinde inceleyip görüşmeler gerçekleştirmişti. Az sayıdaki askerle Sığın'ın kuşatıldığını gören Giosafat Barbaro burasının muhasara edilmesini ve öncelikle Silifke'nin alınmasını önerdi. Kâsım Bey öneriyi kabul ederek bu doğrultuda hareket etti. Bu sırada elçi, Pietro Mocenigo'dan yardım istemenin zaruri olduğunu görerek kendisine mektup yazdı. Giosafat Barbaro'nun vesilesiyle Başamiral Mocenigo, Venedik'in ve Uzun Hasan'ın müttefiki olan Karaman Beyleri Pir Ahmed ve Kâsım beylerin Kilikya bölgesini geri almak için mücadele ettiklerinden haberdar olunca kendisine Venedik Senatosu tarafından verilen emirle yola koyuldu. Silifke ve çevresinin Karaman Beyliği tarafından alınacak olması Venedik donanmasına teslim edilen hediyelerin ve silahların kolaylıkla Uzun Hasan'a gönderilmesi anlamına geliyordu. Böylelikle yola çıkıp Kilikya sahillerine ulaşan Başamiral Mocenigo, Silifke dolaylarında bulunan Ağa Limanı'na⁴³ askerlerini çıkarttı. Karaman beylerinden Kâsım Bey burada Venedik ordusunu karşıladı. Kâsım Bey burada, Mocenigo'ya Sığın, Silifke ve Kızkalesi'ni kuşattıklarını ve bu yerleri aldıkları takdirde hükümdarlıklarını geri alabileceklerini söyledi. Mocenigo onlara yardımcı olacağını belirttikten sonra Alvise Lombardo'nun emrine on kadirge vererek Görgüs'deki kuşatmaya yardımcı olması için gönderdi. Mocenigo donanmanın geri kalanıyla birlikte Mustafa adındaki

⁴⁰ Barbaro, s. 57; Turan, s. 105- 106.

⁴¹ Cippico, s. 39. Halil İnalcık, *Fâtih Sultan Mehmed*, İstanbul 2022, s. 257.

⁴² Cornet, s. 92-93, 94-95.

⁴³ Aziz Teodor Limanı olarak da bilinmektedir. Cippico, s. 40.

bir Osmanlı beyi tarafından savunulmakta olan Sığın'a gitti. Burada Venedik askerleri karaya çıkartıldıktan sonra şehrin her bölgesinden surlara doğru saldırıya başlandı. Merdivenler sayesinde surlara ulaşmaya çalışan Venedik kuvvetleri savunmayı kıramamıştır. Bunun üzerine kuşatmanın ilk günü başarısızlıkla sonuçlandı. İkinci gün Venedik ağır toplarının şehrin kuzey kısmında bulunan zayıf noktasına doğru konumlandırıldığını gören şehir komutanı teslim oldu ve şehri 27 Mayıs günü Venediklilerin hâkimiyetine girdi. Başamiral, şehri Karman beylerinden olan Yusuf'a teslim etti. Elde edilen başarıdan sonra Mocenigo kuvvetleriyle birlikte Kızkalesi'ne hareket etti. Yolculuk esnasında Cencio Orosini, Napoli kralı adına yanındaki on kadirgayla Venedik saflarına katılmıştır. Kızkalesi'ni savunmakla görevlendirilmiş olan İsmail adındaki yeniçeri beyi saldırı öncesinde kaleyi büyük toplarla müdafaaya hazırlanmıştır. Mocenigo bölgeye ulaştıktan sonra ilk olarak çevrenin detaylı bir araştırmasını yaptırıp sonraki birkaç gün boyunca kuşatma araç gereçlerini konumlandırdıktan sonra kuşatmayı fiilen başlatmıştır. Venedik'in büyük toplarıyla dövülen güney surları hızla yıkılmıştır. 6 Haziran günü İsmail Bey şehri Venedik komutanına teslim etmeye razı olmuş ve yapılan anlaşmanın sonucunda İsmail Bey ve yanındaki askerleri Venedik gemileriyle birlikte Suriye'ye gönderilmiştir. Pietro Mocenigo, Karaman Beyi Pir Ahmed adına şehri Kâsım Bey'e teslim etmiştir. Başamiral Kızkalesi'ndeki işlerini bitirdikten sonra Silifke sahillerine doğru yelken açtı. Şehir, Haşım adındaki bir bey ve bu beyin emri altındaki iki yüz yeniçeriyle müdafa edilmekteydi. Venedikliler kuşatma hazırlıklarını sürdürdükleri sırada Haşım Bey tarafından gönderilen bir asker teslim olacaklarını ilettiler. Gerçekleştirilen görüşme sonucunda 13 Haziran günü şehir kuşatmacılara boyun eğdi. Şehrin komutanı Haşım Bey ise Karaman saflarına katılarak paralı asker olarak hayatına devam etti. Karaman beyleri de böylelikle hükümdarlıklarını tekrar kurabilmek için önemli bir adım atmaya başladılar. Pietro Mocenigo tarafından ele geçirilen tüm kaleler Karaman beylerine teslim edilmiş ancak daha önce yapılan anlaşma gereğince Ağa Limanı Venedik hâkimiyetine bırakıldı ve yönetimine Venedikli birisi atandı⁴⁴.

Kilikya bölgesinde gerçekleşen başarılı faaliyetlerinin ardından başamirale gönderilen 18 Haziran tarihli mektupta Uzun Hasan'ın farklı bir yöne gittiği ve bu konuda hükümdarın serbest hareket edeceği belirtilmiştir. Amirale ise kendisinden yardım talep edildiği takdirde bu konuda gereğinin yapması emri verilmiştir. Ayrıca Fatih Sultan Mehmed'in ordusuyla birlikte müttefikleri olan Akkoyunlu hükümdarına karşı harekât halinde olduğundan Pietro Mocenigo'nun donanmasıyla birlikte Çanakkale Boğaz'ından geçerek İstanbul'a olabildiğince yaklaşıp gördüğü her şeyi ateşe vermesi istenmiştir. Mektupta düşman topraklarına yapılacak böylesine bir saldırının Osmanlı başkentini tehlikeye sokarak Uzun Hasan'ın önündeki savaşta faydalı olacağı gibi Venedik Cumhuriyeti'ne de yarar sağlayacağı öngörülmüştür. Mektubun devam eden kısmında amiralin saldıracağı yerleri seçme konusunda serbest bırakıldığı yazılmıştır. Çanakkale Boğazı'na doğru yelken açmaya hazırlanan Mocenigo'ya bu sırada Caterino Zeno tarafından yazılmış mektuplar ulaşmıştır. Mektuplarda Fatih Sultan Mehmed'in Uzun Hasan'ın ordusuyla karşılaşmak için yola koyulduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca başamiralin hızla Kilikya bölgesine gelmesinin önemli olduğunu belirtmiştir. Zeno, mektubunda Uzun Hasan'ın da Kilikya'ya gelerek savaş planlarını kendisiyle görüşeceğini açıklamıştır. Bunun üzerine Venedik donanması hızla Kilikya'ya doğru yola çıkmıştır⁴⁵. Cippico'nun belirttiğine göre öncelikle Kıbrıs'a giden Pietro Mocenigo burada kraliçe Katerina Cornaro'yla görüşmesinin ardından Kilikya'ya gitmiştir. Donanma bölgeye geldiğinde Kızkalesi limanında bekleyen Venedik armadasına Papalık elçisi Alvise Loredan gelerek,

⁴⁴ Cippico, s. 39-50; Barbaro, s. 57; Morosini, s. 573-575; Zinkeisen, s. 292; Roemer Hans Robert, "Das Turkmenische Intermezzo: Persische Geschichte zwischen Mongolen und Safawiden", *Archäologische Mitteilungen aus Iran*, S. XIX, 1976, s. 291; Turan, s. 107, 109, 110-112.

⁴⁵ Günümüzde Antalya ilimizin Demre ilçesinde bulunan antik bir şehirdir.

Papalık donanmasının Rodos'ta olduğunu, başamirale haber vermeden daha fazla ilerlemek istemediklerini söyledikten sonra kayda değer bir planının olup olmadığı sormuştur. Mocenigo şu anda önemli bir plan üzerinde çalıştığını belirttikten sonra Papalık elçisini Rodos'a göndermiştir. Kilikya sahillerinde haber beklemekle geçen pek çok günün ardından Caterino Zeno tarafından yazılan yeni mektuplar başamirale ulaşmıştır. Savaş hakkında bilgiler veren Caterino Zeno ilk çarpışmada Akkoyunlu ordusunun galip olduğunu ve sonrasında taraflar arasında gerçekleşen ikinci çarpışmada Osmanlıların galip geldiğini aktarmıştır. Savaş dışında Zeno, Uzun Hasan'ın bu yıl Kilikya bölgesine gelemeyeceğini ve bundan dolayı orada beklemesine gerek olmadığını yazmıştır. Elçinin 18 Ağustos 1473 tarihli Venedik yönetimine yazdığı diğer mektubunda savaşın başlangıcında Akkoyunlu ordusunun üstün durumda olduğunu aktarırken Osmanlı bombardımanının başlamasıyla Akkoyunlu kampının yerle bir olduğunu ve Uzun Hasan'ın birliklerinin geri çekilmeye başladığını belirtmiştir. Ayrıca konu hakkında Caterino Zeno'nun Giovanni Battista Ramusio tarafından derlenen seyahat notlarında Akkoyunlu süvari birliklerinin Osmanlı ağır toplarının ateşlenmesinin ardından hızla ovada dağıldıklarını ve bunun sonucu olarak Akkoyunlu ordusunda karmaşanın çıkmasıyla mağlup oldukları yazmaktadır. Ahsenü't-Tevârih'te de Osmanlı tüfeklerinin ve toplarının etkin bir şekilde kullanıldığı belirtilmiştir. Zinkeisen, eserine düştüğü bir dipnotta savaşın ardından İstanbul'da şehri muhafaza etmesi için bırakılan Şehzade Cem'e (Cem Sultan) yazılan mektupta Osmanlı ordusunun savaşı kazanmasındaki en önemli unsurun sahip oldukları ağır topların olduğu anlatılmıştır. Venedik Cumhuriyeti'nin Pietro Mocenigo'ya yazdığı mektuplarda gönderilen silahların katien Uzun Hasan'a ulaştırılmasını emretmelerinin sebebi Osmanlı ordusunun gelişmiş silah teknolojisini daha önceki savaşlarda tecrübe ettiklerinden kaynaklanmış olmalıdır. Durumun farkında olan Venedik Senatosu Uzun Hasan'a ağır topları ve diğer pek çok barutlu silahı göndererek Osmanlı karşısında müttefiklerinin çarpışma gücünü arttırmayı amaçladığı gözlemlenmektedir. Ancak Uzun Hasan'ın Karaman üzerine gerçekleştirdiği akın neticesinde Fatih Sultan Mehmed'in sefere çıkması Pietro Mocenigo ve Uzun Hasan'ın Akdeniz sahillerinde buluşmasının önüne geçmiş ve neticesinde silah sevkiyatı tamamlanamamıştır. Bu durum yukarıda da belirttiğimiz gibi Uzun Hasan'ın ağır toplarla donatılmış Osmanlı ordusu karşısında mağlubiyetine sebep olmuştur⁴⁶.

Otlukbeli Savaşı'yla ilgili havadislerin gelmesinden sonra bir süre donanmasıyla Akdeniz sularında dolaşan Pietro Mocenigo daha sonra Makri ve Fisko adalarını talan edip ateşe verdi. Kıbrıs Kraliçesi Katerina Cornaro'nun yeni doğum yaptığı haberleri kendisine ulaşınca Kıbrıs'a gidip yeni anne olmuş kraliçeye desteğini sundu. Pietro Mocenigo'nun Kıbrıs'ta olduğu sırada iki Papalık kadirgası adaya gelerek Kios'un sekiz Papalık kadirgasıyla yağmalandığını ve ganimet elde edildiği bilgisini başamirale iletti. Kıbrıs'ın ardından Rodos, Kios ve Kiklad adalarına giden Mocenigo, müttefikleri olan hükümdarın Osmanlılara karşı mağlup olmasına rağmen düşmanların daha fazla askerini öldürdüğünü söyleyerek yerel halka moral vermeye çalıştı. Bahsi geçen yerlerdeki faaliyetlerini tamamladıktan sonra kış aylarının gelmesi sebebiyle Modon'a döndü⁴⁷.

Fatih Sultan Mehmed'in Uzun Hasan'ı Otlukbeli'nde mağlup etmesi birleşik Haçlı donanmasının ve Venedik Cumhuriyeti'nin bütün planlarını bozdu. Bu gelişmelerden dolayı Papalık adına on kadirga ile Rodos'a gelip Mocenigo ile görüşen papanın vekili Spilit Başbiskoposu Lorenzo Zane, akınlara daha fazla devam etmek istemediğini belirtmiştir. İki Türk hükümdarının çarpışmasının sonuçlarını Rodos limanında bekleyerek geçiren Napoli kadirgaları gelişmelerden haberdar olduktan sonra Papalığın gönderdiği donanma kuvvetleriyle birlikte İtalya'ya dönmüştür. Modon'da bulunduğu sırada Venedik Senatosu tarafından 4

⁴⁶ Zeno, s. 180-181; Cippico, s. 57-60; Cornet, s. 96-97; Berchet, s. 135-137; Hasan-ı Rumlu, *Ahsenü't Tevârih*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 2020, s. 518; Zinkeisen, s. 254-255.

⁴⁷ Romanin, s. 368; Zinkeisen, s. 293.

Kasım'da yazılmış bir mektupla görevden alınacağını öğrenen Pietro Mocenigo yeni atamanın gerçekleşmesini bir süre burada bekledi. 13 Ekim'de yazılan diğer bir mektupta ise yeni başamiralin atandığı ancak Pietro Mocenigo'nun halefinin donanmanın başına geçene dek oradan ayrılmaması emredilmiştir. Yeni başamiral Triadano Gritti 8 Kasım'da atanmış lakin kendisi 19 Mart 1474'e dek Venedik'ten ayrılamamıştır. Pietro Mocenigo başamirallik görevinden sonra Venedik'e döndü ve çok zaman geçmeden 5 Aralık 1474 tarihinde Venedik Doç'u seçilerek 23 Şubat 1476'da hayatını kaybedinceye kadar görevini sürdürdü⁴⁸.

Sonuç

İstanbul'un fethinden sonra Venedik, Karadeniz ve özellikle Adalar Denizi'nde ekonomik ve siyasi bağlamda güç kaybetmeye başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu'yla mücadelesinde tek başına başarılı olamayacağını düşünen Venedik yönetimi doğuda ve batıda müttefik arayışına girişmiş ve önemli neticeler elde etmiştir. 1463 yılında gerçekleşen diplomasi faaliyetlerinin sonucu olarak Karaman Beyi İbrahim ve Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan ile ittifak anlaşması yapılmıştır. Müttefikler 1470 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun Eğriboz'u ele geçirmesine kadar harekete geçmemiştir. Adalar Denizi'nde bulunan Eğriboz'un Venedik ticaret ağında önemli bir merkez olmasından dolayı kaybedilmesi Cumhuriyet'te büyük bir kaygı ve üzüntü oluşturmıştır. Adanın savunmasından sorumlu olan Nicolo Canale derhal görevden alınarak hapse atılmış ve yerine 19 Ağustos 1470'te Pietro Mocenigo başamiral olarak seçilmiştir. Mocenigo, göreve gelmesiyle birlikte Venedik donanmasını güçlendirdi ve disiplini sağladı. Gerekli hazırlıklarını tamamlayan başamiral Adalar Denizi'nde ve Akdeniz'de Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinde olan adalara ve anakaradaki topraklarına yağma akınları düzenledi. Bu şekilde Osmanlı deniz ticaretine zarar verdi ve değerli ganimetler elde etti. Çanakkale'de bulunan Osmanlı tersanesinde yangın çıkartıp etkisiz hale getirerek Osmanlı İmparatorluğu'na büyük bir ekonomik ve askeri zarar verdi. 1473 yılına kadar Venedik adına pek çok başarılı faaliyet gösteren Başamiral Pietro Mocenigo Cumhuriyet'in kendisine verdiği en önemli görevi gerçekleştirmeyi başaramamıştır. Bu görev Venedik Cumhuriyeti'nin Uzun Hasan'a göndermek için hazırladığı değerli metallerden ve silahlardan oluşan yardımlardır.

Osmanlı İmparatorluğu'yla uzun yıllardır mücadele halinde olan Venedikliler, Akkoyunlular ile Osmanlılar arasında gerçekleşecek muharebede barutlu silahların önemli olacağını kavradıklarından Pietro Mocenigo'ya sık sık yazdıkları mektuplarla sevkıyatı gerçekleştirmesi için tüm hazırlıkları yapmasını emretmişlerdir. Venedik'ten yola çıkan yardımları taşıyan gemiler Kıbrıs'a ulaştığında Uzun Hasan'ın öncelikle Suriye'de olması sonrasında ise Kilikya sahillerine geleceği sırada Fatih Sultan Mehmed'in Akkoyunlu Devleti'ne karşı sefere çıkması gerçekleştirilecek mühimmat transferinin önüne geçmiştir. Bu durum Akkoyunlu ordusunun Osmanlı İmparatorluğu'yla gerçekleştirdiği Otlukbeli Savaşı'nda ağır toplardan mahrum kalmasına sebep oldu. Atlarını ağır topların sesine ve etkisine karşı hazırlayamamış olan Akkoyunlu hükümdarı ağır topların eksikliğini savaş sırasında ağır bir bedelle ödemiştir. Osmanlı toplarının bombardımanı karşısında Akkoyunlu ordusunun düzeni bozulmuş ve yaşanan kargaşa neticesinde Akkoyunlu ordusu ağır zayıatlar verip dağılarak mağlup olmuştur. Otlukbeli Savaşı'nın ardından Uzun Hasan eski gücüne hiçbir zaman kavuşamamıştır. Venedik yönetimi ise Uzun Hasan'a elçiler göndermeye devam etmiş ancak etkili bir sonuç alınamamıştır. Muharebe öncesinde gönderilen yardımların savaşa doğrudan etki edeceğini düşünen Venedik Senatosu zamanlamanın doğru olmaması ve gerekli koordinasyonun sağlanamaması neticesinde yardımlarını ulaştıramadı ve müttefikinin mağlubiyetine engel olamadı. Venedik'in doğudaki en güçlü müttefiki Uzun Hasan'ın aldığı ağır darbe, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı oluşturulan ittifakın mücadele ruhunu

⁴⁸ Cippico, s. 60-61, 68; Morosini, s. 587, 590; Cornet, s. 99, 100, 102; Bartolomeo Cecchetti, *Il Doge di Venezia*, Venedik 1864, s. 300; Laugier, s. 260; Zinkeisen, s. 293-294.

zayıflatmıştır. Pietro Mocenigo başarılı faaliyetlerde bulunmuş lakin Venedik yönetiminin çok önemli gördüğü yardımları ulaştıramaması neticesinde savaşın kaderini etkileyecek önemli hamleyi gerçekleştirememiştir. Otlukbeli Savaşı'nın ardından bir süre sonra Pietro Mocenigo'ya gönderilen bir mektup ile görevden alındığı kendisine bildirilmiş ve böylece Venedik Cumhuriyeti'nin başamirali olduğu günler sona ermiştir.

Kaynakça

- Aliyazıcıoğlu, Zeynep İnan, “Papalık Hizmetinde Kardinal Bessarion’un Türklere Karşı Haçlı Seferi Çağrısı”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXXIII- S. 2, 2018, s. 399-427.
- Berchet, Guglielmo, *La Republica di Venezia e La Persia*, Torino 1865.
- Caterino Zeno ve diğerleri, *Navigazioni e Viaggi*, Der. Giovanni Battista, C. IV, Dijital Baskı 2015.
- Cecchetti, Bartolomeo, *Il Doge di Venezia*, Venedik 1864.
- Coriolano Cippico, *The Deeds of Commander Pietro Mocenigo*, çev. Kiril Petkov, New York 2014.
- Cornet, Enrico, *Le Guerre dei Veneti Nell' Asia 1470- 1474*, Vienna 1856.
- Domenico Malipiero, *Annali Veneti Dall'anno 1457 Al 1500*, Ed. Pietro Vieusseux, Floransa 1843.
- Giosafat Barbaro, *Doğu'ya Yolculuk*, çev. Ayzer Güler, İstanbul 2022.
- Hasan-ı Rumlu, *Ahsenü't Tevârih*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 2020.
- Hazlitt, William Carew, *The Venetian Republic its Rise, its Growth, and its Falls a.d. 409- 1797*, C. II, Londra, 1966.
- İnalcık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ*, çev. Ruşen Sezer, İstanbul 2007.
- La Perdita di Negroponte, *Archivio Veneto*, Venedik 1886, C. XXXII.
- Laugier, Abate, *Istoria della Repubblica di Venezia*, C. XII, Venedik 1778.
- Marino Sanudo, *Le Vite dei Dogi*, Ed. Angela Caracciolo Aricò, Venedik 2004.
- Paolo Morosini, *Historia di Venetia*, Venedik 1637.
- Paydaş, Kazım, *Uzun Hasan ve Otlukbeli Savaşı*, İstanbul 2022.
- Rizzardo, Giacomo, “*La Presa di Negroponte Dai Turchi Ai Veneziani*”, Venedik 1864.
- Robert, Roemer Hans, “Das Turkmenische Intermezzo: Persische Geschihte zwischen Mongolen und Safawidens”, *Archäologische Mitteilungen aus Iran*, S. 9, 1976, s. 263-297.
- Romanin, Samuele, *Storia Documentata di Venezia*, Venedik 1855.
- Taracchini, Alfredo, *Addio, Cara Lira*, Bologna 1999.
- Turan, Şerafettin, “Fâtih Mehmed-Uzun Hasan Mücadelesi ve Venedik”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. III, S. 5-6, 1966, s. 64-138.
- Zinkeisen, Johann Wilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, çev. Nilüfer Epçeli, C. II, İstanbul 2019.